

**Główny Inspektorat
Ochrony Środowiska**

Monitoring gatunków roślin z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk
Natura 2000 – 2023-2025 r.

Sprawozdanie z monitoringu sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* w Polsce w roku 2025

Fot. 1: Sierpik różnolistny *Klasea lycopifolia* (Fot. M. Bielecki)

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Spis treści

I. Informacje ogólne.....	5
1 Nazwa polska i nazwa łacińska.....	5
2 Ogólna charakterystyka monitorowanego gatunku.....	5
3 Regiony biogeograficzne, w których występuje gatunek.....	6
4 Informacja o ewentualnych zmianach w metodyce badań w stosunku do metodyki opisanej w przewodniku metodycznym.....	6
5 Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów.....	6
6 Informacja o stanowiskach monitoringowych.....	6
II. Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego <i>Klasea lycopifolia</i> w kontynentalnym regionie biogeograficznym [CON].....	8
1 Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym CON.....	8
1) Stan i zmiany w czasie parametru populacja w regionie biogeograficznym CON.....	8
2) Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko w regionie biogeograficznym CON.....	12
3) Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony w regionie biogeograficznym CON.....	17
4) Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie oraz znaczenie poszczególnych wskaźników i parametrów dla jego oceny w regionie biogeograficznym CON.....	19
2 Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach monitoringowych w regionie biogeograficznym CON.....	21
1) Stwierdzone oddziaływania w regionie biogeograficznym CON.....	21
2) Przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym CON.....	22
3 Gatunki obce, inwazyjne w regionie biogeograficznym CON.....	22
4 Stosowane na badanych stanowiskach i zalecane działania ochronne dla gatunku w regionie biogeograficznym CON.....	23
III. Podsumowanie i wnioski.....	24
IV. Literatura.....	27

Monitoring gatunków roślin ze szczególnym uwzględnieniem
specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000
– 2023-2025 r.

I. INFORMACJE OGÓLNE

Koordynator Główny: Marcin Bielecki

Koordynator krajowy: Grzegorz Piątek

Eksperti lokalni: Marcin Bielecki, Marcin Kołodziej

1 Nazwa polska i nazwa łacińska

6282 sierpik różnolistny *Klasea lycopifolia*

2 Ogólna charakterystyka monitorowanego gatunku

Sierpik różnolistny *Klasea lycopifolia* (Fot. 1) należy do rodziny astrowatych *Asteraceae*. Jest to wieloletnia bylina, która osiąga wysokość do 110 cm. Ma wzniesioną, nierozgałęzioną łodygę. Liście są zróżnicowane pod względem kształtu: odziomkowe są długoogonkowe i ząbkowane, dolnołodygowe są ogonkowe i lirowato-pierzasto-klapowane, a górnołodygowe siedzące i niepodzielone. Gatunek kwitnie w czerwcu i na początku lipca, wytwarzając purpurowo-różowe kwiaty zebrane w szczytowy koszyczek. Nasiona są rozsiewane przez wiatr. Owocem jest żeberkowana, spłaszczona niełupka z puchem kielichowym o słomkowym zabarwieniu, długości około 10 mm. Sierpik rozmnaża się także wegetatywnie przez podział kłącza (Szafer i in. 1988, Perzanowska 2010, Mirek, Perzanowska 2014).

W Polsce sierpik różnolistny występuje wyłącznie na dwóch stanowiskach położonych w Niecce Nidziańskiej (województwo świętokrzyskie, gmina Wiślica). Jedno stanowisko znajduje się przy granicy rezerwatu przyrody Skorocice, a drugie we wsi Górki. Stanowiska te są oddalone od siebie o około 9 km. Na stanowisku w Górkach gatunek rośnie na niewysokim (6 m) gipsowym pagórku, porośniętym murawą kserotermiczną, w płacie zespołu *Thalictro-Salvietum pratensis* (Matuszkiewicz 2011). Na stanowisku w Skorocicach siedliskiem gatunku jest również płat zespołu *Thalictro-Salvietum*, wykształcony na zboczu wąwozu.

Sierpik różnolistny jest objęty ścisłą ochroną gatunkową. W Polskiej Czerwonej liście paprotników i roślin kwiatowych (Kaźmierczakowa i in. 2016) oraz w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin (Mirek, Perzanowska 2014) ma status gatunku krytycznie zagrożonego (CR). Natomiast w Czerwonej Liście IUCN figuruje jako gatunek, dla którego nie ma wystarczających danych naukowych do oceny stopnia zagrożenia (DD). Sierpik różnolistny został wymieniony jako priorytetowy w Dyrektywie Siedliskowej, w załącznikach II i IV.

3 Regiony biogeograficzne, w których występuje gatunek

Sierpik różnolistny występuje tylko w regionie biogeograficznym kontynentalnym, w Niece Nidziańskiej (Ryc. 1). Monitoringiem objęto wszystkie znane stanowiska tego gatunku.

4 Informacja o ewentualnych zmianach w metodyce badań w stosunku do metodyki opisanej w przewodniku metodycznym

Prace monitoringowe w 2025 roku prowadzone były zgodnie z metodyką opisaną w przewodniku metodycznym (Perzanowska 2010), z uwzględnieniem modyfikacji metodyki wprowadzonej w 2025 r.

5 Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Podczas prac badawczych realizowanych w 2025 roku nie wykorzystywano wyników pochodzących z innych projektów. Ocenę stanu ochrony gatunku przeprowadzono w oparciu o prace własne zespołu ekspertów i koordynatorów biorących udział w bieżącym cyklu monitoringowym.

6 Informacja o stanowiskach monitoringowych

W poniższej tabeli (Tab. 1) podano liczbę stanowisk sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* badanych w poszczególnych cyklach monitoringowych. Na mapie (Ryc. 1) przedstawiono rozmieszczenie stanowisk gatunku monitorowanych w 2025 roku oraz – stosując odpowiednią kolorystykę symboli – zaprezentowano ogólny stan ochrony gatunku na poszczególnych stanowiskach, stwierdzony w trakcie ostatniego cyklu badań.

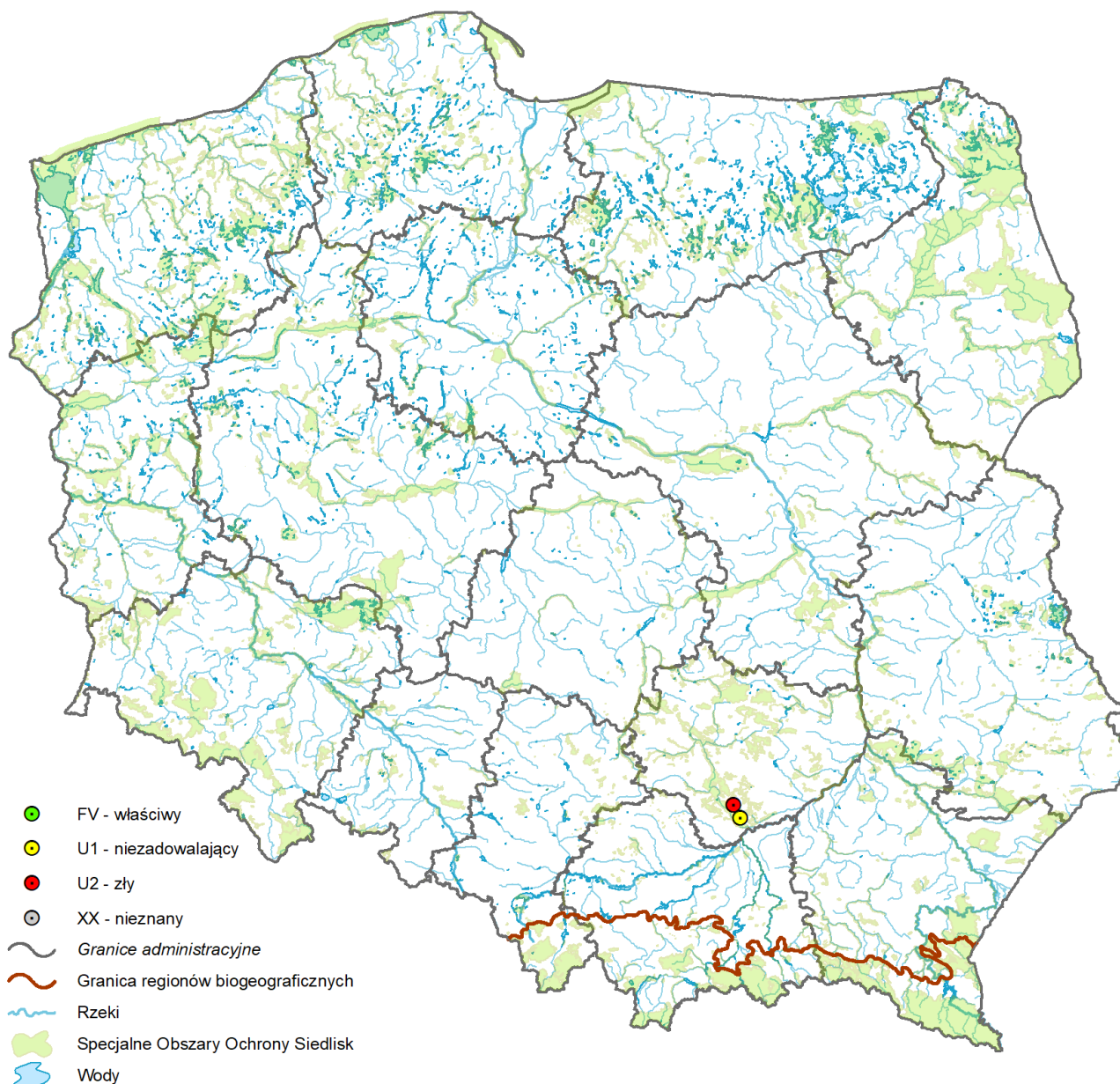
Tab. 1: Liczba stanowisk sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* badanych w poszczególnych cyklach monitoringowych.

Cykl badań	Rok/lata badań	Liczba monitorowanych stanowisk			Liczba usuniętych stanowisk, w tym z przyczyn merytorycznych*			Liczba stanowisk dodanych			Liczba niemonitorowanych (i nieusuniętych)		
		ALP	CON	RAZEM	ALP	CON	RAZEM	ALP	CON	RAZEM	ALP	CON	RAZEM
Cykl I 2006-2008	2006, 2008		2	2									
Cykl II 2009-2011													
Cykl III 2013-2014	2013		2	2									
Cykl IV 2015-2018	2016		2	2									
Cykl V 2020-2021	2021		2	2									
Cykl VI 2023-2025	2025		2	2									

*) zapisana w formie proporcji: liczba wszystkich usuniętych stanowisk/liczba stanowisk usuniętych ze względów merytorycznych

ALP – region biogeograficzny alpejski,
CON – region biogeograficzny kontynentalny

Monitoring sierpika różnolistnego był dotychczas realizowany w pięciu cyklach. W każdym z nich monitorowano dwa stanowiska, które są jedynymi stanowiskami tego gatunku w kraju. Należy zaznaczyć, że w pierwszym cyklu monitoring gatunku na badanych stanowiskach prowadzono w różnych latach: w Skorocicach w 2006 r., a w Górkach w 2008 r.

Ryc. 1: Rozmieszczenie stanowisk sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* monitorowanych w 2025 roku.

II. WYNIKI MONITORINGU SIERPIKA RÓŻNOLISTNEGO *KLASEA LYCOPIFOLIA* W KONTYNETALNYM REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM [CON]

1 Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym CON

1) Stan i zmiany w czasie parametru populacja w regionie biogeograficznym CON

Dla sierpika różnolistnego parametr stan populacji oceniany jest poprzez badanie jednego wskaźnika kardynalnego - „Liczba osobników” oraz pięciu wskaźników pomocniczych: „Typ rozmieszczenia”, „Liczba (%) osobników generatywnych”, „Liczba osobników wegetatywnych”, „Obecność siewek”, „Stan zdrowotny”.

WSKAŹNIK KARDYNALNY

Liczba osobników: Na każdym ze stanowisk nastąpił wzrost liczebności populacji, a bezwzględna liczba osobników była zadowalająca. W 2025 r. na stanowisku w Skorocicach stwierdzono 376 osobników, co stanowi wzrost o 7% w porównaniu z rokiem 2021, kiedy odnotowano 350 osobników. Natomiast na stanowisku w Górkach zarejestrowano 677 osobników, co oznacza wzrost o 13% w stosunku do 600 osobników raportowanych w 2021 r. Na obu badanych stanowiskach wskaźnik otrzymał zatem ocenę właściwą (FV) (Tab. 2, Ryc. 2).

Tab. 2: Wartości i oceny wskaźnika kardynalnego parametru stan populacji sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON) w roku 2025.

Lp.	Nazwa stanowiska	Liczebność	Ocena wskaźnika
1	Górki	677	FV
2	Rezerwat przyrody Skorocice	376	FV
Razem		1 053	FV-2

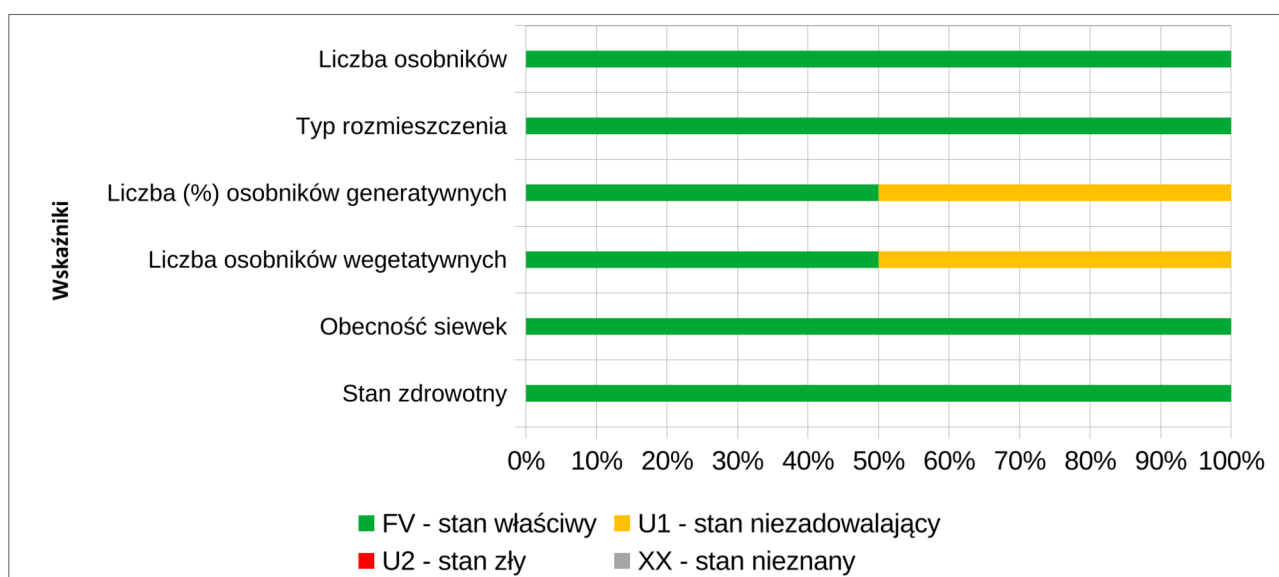
Analizując wyniki ze wszystkich poprzednich cykli można stwierdzić, że populacje na badanych stanowiskach są dość stabilne. Liczebność populacji w Górkach, po początkowym wzroście po 2008 r., od 2013 r. pozostaje na podobnym poziomie (2008 r. – 200 osobników; 2013 r. – 600-800 osobników; 2016 r. – 650 osobników; 2021 r. – 600 osobników; 2025 r. – 677 osobników). Natomiast liczebność populacji w Skorocicach waha się w niewielkich granicach. Po początkowym dużym wzroście po 2016 r. nastąpił spadek o 30%, po czym liczebność populacji zaczęła nieznacznie rosnąć (2006 r. – 67 osobników; 2013 r. – 400-500 osobników; 2016 r. – 500 osobników; 2021 r. – 350 osobników; 2025 r. – 376 osobników).

Porównując oceny uzyskane w poszczególnych cyklach jedynie w 2021 r. wystawiono oceny niższe niż FV. Na stanowisku w Górkach była to ocena niezadowalająca (U1), a w Skorocicach

ocena zła (U2). Niższe oceny na obu stanowiskach wynikały z odnotowanego wówczas spadku liczebności.

POZOSTAŁE WSKAŹNIKI

Rozkład ocen pozostałych wskaźników pomocniczych wpływających na ocenę parametru populacja na badanych stanowiskach był dość dobry. Wyraźnie dominowały oceny właściwe (FV) (Ryc. 2).

Ryc. 2: Rozkład ocen wskaźników określających stan parametru populacja dla stanowisk sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia*, które w roku 2025 monitorowano w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON).

Poniżej krótko scharakteryzowano poszczególne wskaźniki pomocnicze, odnosząc się także do wyników z wcześniejszych cykli w celu wykazania zmian.

Typ rozmieszczenia: W 2025 r. na obu stanowiskach gatunek występował w skupieniach po kilka lub kilkanaście osobników, w związku z czym wskaźnik otrzymał ocenę właściwą (FV).

W porównaniu z wynikami z poprzednich cykli, ocena wskaźnika nie uległa żadnym zmianom.

Liczba (%) osobników generatywnych: Na stanowisku w Skorocicach udział osobników generatywnych wyniósł 33,5%, co przełożyło się na ocenę właściwą (FV). Natomiast na stanowisku w Górkach udział ten wyniósł 25%, wobec czego wskaźnik otrzymał ocenę niezadowalającą (U1).

W porównaniu z ocenami z 2021 r., na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice nastąpiła poprawa oceny z U2 na FV, natomiast na stanowisku w Górkach ocena nie uległa zmianie, pomimo wzrostu udziału osobników generatywnych z 18% do 25%.

Wzrost udziału osobników generatywnych na obu stanowiskach (szczególnie zauważalny w Skorocicach) świadczy o poprawie struktury rozwojowej tych populacji.

Liczba osobników wegetatywnych: Ocena tego wskaźnika jest ściśle skorelowana z oceną wskaźnika odnoszącego się do udziału osobników generatywnych. Podobnie jak w przypadku wyżej opisanego wskaźnika „Liczba (%) osobników generatywnych”, na stanowisku w Skorocicach wskaźnik otrzymał ocenę właściwą (FV), gdzie udział osobników wegetatywnych wyniósł 66,5%. Natomiast na stanowisku w Górkach wskaźnik uzyskał ocenę niezadowalającą (U1), przy udziale osobników wegetatywnych wynoszącym 75%.

W porównaniu z ocenami z 2021 r. na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice ocena uległa poprawie z U2 na FV, natomiast na stanowisku w Górkach nie uległa zmianie, chociaż nastąpił spadek liczby osobników wegetatywnych (z 82% do 75%). Odnotowany spadek liczby osobników wegetatywnych na obu stanowiskach jest zjawiskiem pozytywnym i świadczy o wzroście udziału osobników generatywnych.

Obecność siewek: W 2025 r. na obu stanowiskach stwierdzono występowanie licznych siewek, w związku z czym wskaźnik otrzymał ocenę właściwą (FV). Taka sama ocena została przyznana na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice w dwóch poprzednich cyklach (2020-2021 i 2015-2018). Z kolei na stanowisku w Górkach w poprzednim cyklu (2020-2021) stwierdzono niezadowalającą liczbę siewek, co skutkowało oceną U1. Obecny wzrost liczby siewek może być jednak tylko pozorny i wynikać z trudności w ocenie tego wskaźnika. Możliwe, że podczas badań terenowych w 2021 r. część siewek została przeoczona w gęstej runi.

Stan zdrowotny: Wskaźnik, podobnie jak we wszystkich poprzednich cyklach, uzyskał ocenę właściwą (FV) na obu stanowiskach. Na osobnikach sierpika różnolistnego nie zaobserwowano śladów chorób, pasożytów ani uszkodzeń. Dobry stan zdrowotny populacji utrzymuje się na badanych stanowiskach od początku prowadzenia monitoringu.

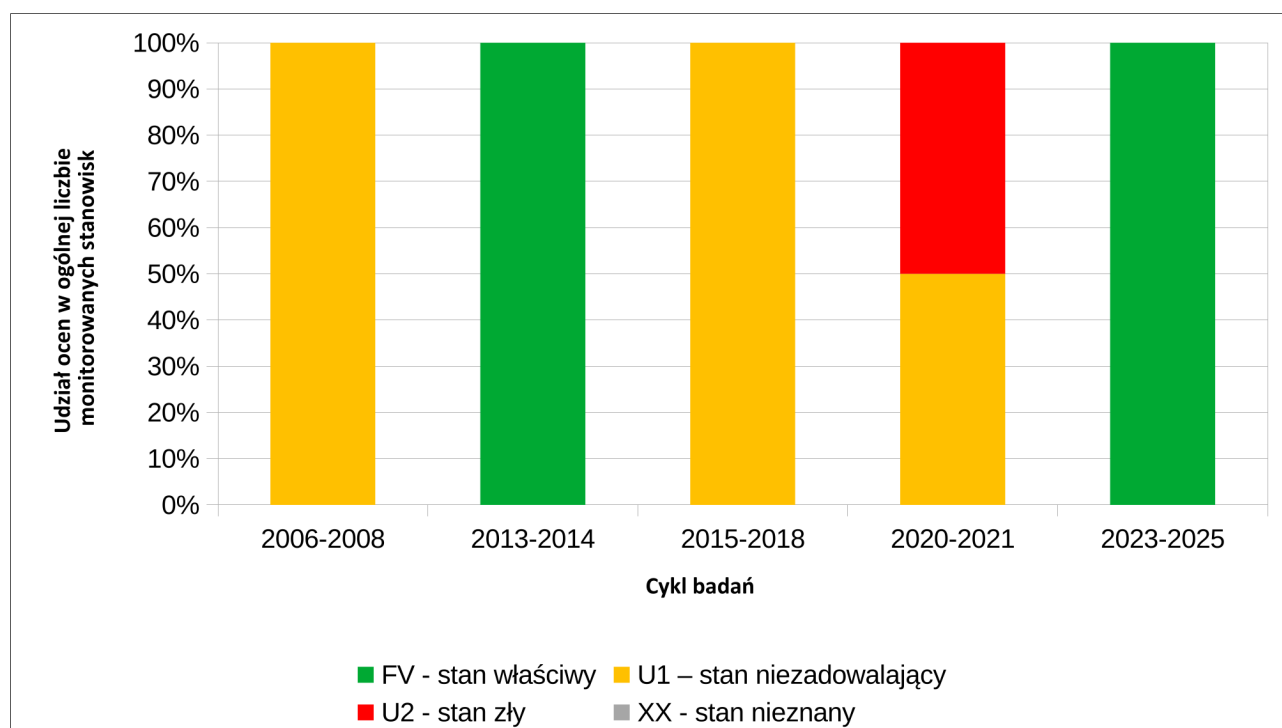
OCENA PARAMETRU POPULACJA

W bieżącym cyklu monitoringowym na obu badanych stanowiskach (Rezerwat przyrody Skorocice, Górki) parametr stanu populacji uzyskał ocenę właściwą (FV). Liczebność populacji była zadowalająca, a w stosunku do poprzedniego cyklu odnotowano wzrost liczby osobników.

Obserwowane osobniki były w dobrej kondycji, nie stwierdzono na nich śladów chorób, pasożytów ani uszkodzeń. Niemniej jednak na stanowisku w Górkach odnotowano niezadowalający udział osobników kwitnących, co jednak nie miało wpływu na ocenę parametru.

W porównaniu z wynikami z poprzedniego cyklu (2020-2021) nastąpiła poprawa oceny na obu stanowiskach (w Skorocicach z U2 na FV, natomiast w Górkach z U1 na FV). W bieżącym cyklu odnotowano wzrost liczebności populacji oraz większy udział osobników generatywnych.

W świetle wyników monitoringu przeprowadzonego w 2025 roku stan populacji sierpika różnolistnego w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako właściwy (FV). W poprzednim cyklu (2020-2021) ocena w regionie była również właściwa (FV). Taką ocenę wystawiono wówczas, pomimo uzyskania ocen niewłaściwych (U1, U2) na obu badanych stanowiskach (Ryc. 3) uznając, że odnotowane spadki liczebności populacji należy zaliczyć do zmian fluktuacyjnych, które nie powinny przesądzać o stanie populacji w regionie biogeograficznym.

Ryc. 3: Rozkład ocen stanu populacji na stanowiskach monitoringowych sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON) badanych w kolejnych cyklach.

W cyklu 2015-2018 w regionie biogeograficznym wystawiono natomiast ocenę niezadowalającą (U1). Na taką ocenę wpłynęła odnotowana na obu stanowiskach niewłaściwa struktura rozwojowa populacji (niski udział osobników generatywnych). Nastąpiło wówczas pogorszenie oceny

w stosunku do oceny FV z wcześniejszego cyklu (2013-2014). W pierwszym cyklu monitoringu (2006-2008) ocena w regionie była również niezadowolająca (U1).

Analizując wyniki uzyskiwane na stanowiskach można stwierdzić, że populacje, mimo różnie ocenianego stanu w kolejnych cyklach i w regionie biogeograficznym, są dość stabilne. Wahania liczebności czy spadki udziału osobników kwitnących w niektórych latach należy traktować jako fluktuacje, które nie świadczą o regresji gatunku.

2) Stan i zmiany w czasie parametru siedlisko w regionie biogeograficznym CON

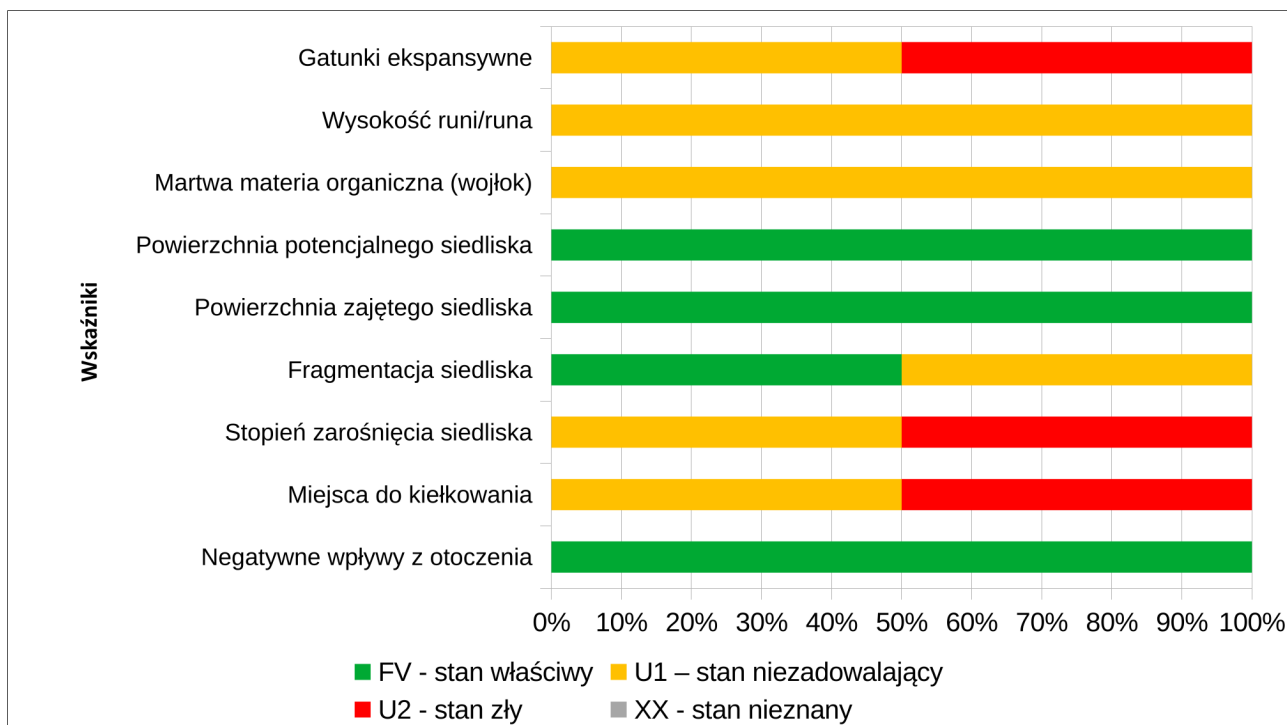
Dla gatunku parametr stan siedliska oceniany jest poprzez badanie trzech wskaźników kardynalnych: „Gatunki ekspansywne”, „Wysokość runi/runa” i „Martwa materia organiczna (wojłok)”. Wskaźnikami uzupełniającymi są: „Powierzchnia potencjalnego siedliska”, „Powierzchnia zajętego siedliska”, „Fragmentacja siedliska”, „Stopień zarośnięcia siedliska”, „Miejsca do kiełkowania”, „Negatywne wpływy z otoczenia”.

WSKAŹNIKI KARDYNALNE

Poniżej krótko scharakteryzowano trzy wskaźniki kardynalne. W celu wykazania zmian odniesiono się także do wyników z wcześniejszych cykli.

Gatunki ekspansywne: W bieżącym cyklu (2023-2025) na stanowisku Górki wskaźnik otrzymał ocenę niezadowolającą (U1), natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice ocenę złą (U2) (Ryc. 4). Na stanowisku w Górkach udział gatunków ekspansywnych wyniósł 15%, z dominacją trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos* (10%). Mniejszy udział miały kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum* (3%) i perz siny *Elymus hispidus* (2%). W Skorocicach udział gatunków ekspansywnych był znacznie wyższy i wyniósł aż 40%. Dominowała tam kłosownica pierzasta (30%), a w mniejszym stopniu występował perz siny (10%).

W porównaniu z poprzednimi latami udział gatunków ekspansywnych na stanowiskach nie uległ istotnej zmianie. Od 2016 roku na stanowisku w Górkach utrzymuje się on na poziomie 15%, natomiast w Skorocicach waha się w granicach 40-55%. Obecnie na stanowisku w Górkach zaobserwowano wzrost udziału trzcinnika piaskowego przy jednoczesnym spadku udziału kłosownicy pierzastej. W 2013 r. na obu stanowiskach udział gatunków ekspansywnych był znacznie mniejszy. Na stanowisku w Górkach nie odnotowano wówczas gatunków ekspansywnych (ocena FV), a w Skorocicach udział ten oszacowano na około 30% (ocena U1). Zbyt wysoki udział gatunków ekspansywnych na obu stanowiskach jest jednym z przejawów zachodzących tam procesów sukcesyjnych.

Ryc. 4: Rozkład ocen wskaźników określających stan parametru siedlisko dla stanowisk sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia*, które w roku 2025 monitorowano w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON).

Wysokość runi/runa: W bieżącym cyklu (2023-2025) na obu stanowiskach wskaźnik uzyskał ocenę niezadowalającą (U1) (Ryc. 4). Średnia wysokość runi na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice wyniosła 56 cm (wyniki pojedynczych pomiarów były w przedziale 34-105 cm), natomiast na stanowisku Górki 48 cm (wyniki pojedynczych pomiarów wyniosły 30-95 cm). Uzyskane w 2025 roku wartości są zbliżone do wyników z lat wcześniejszych (w Górkach od 2013 roku wysokość runi utrzymywała się na poziomie 40-50 cm, podczas gdy na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice wahała się w granicach 60-70 cm). Najwyższą wysokość runi na obu stanowiskach odnotowano w 2013 r. Należy zaznaczyć, że same oceny omawianego wskaźnika w poprzednich cyklach były często zawyżane, co sprawia, że ich bezpośrednie porównanie z obecnymi wynikami może być mylące.

Martwa materia organiczna (wojłok): Na obu stanowiskach wskaźnik uzyskał ocenę niezadowalającą (U1) (Ryc. 4). Średnia grubość wojłoku na stanowisku Górki wyniosła 3,5 cm (0-5 cm), natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice 4,5 cm (1-6 cm). W porównaniu z trzema poprzednimi cyklami nie nastąpiły prawie żadne zmiany w ocenie wskaźnika na stanowiskach. Jedyną odnotowaną zmianą była ocena FV w roku 2008 na stanowisku Górki. Obecnie uzyskane wartości są dość zbliżone do tych z lat wcześniejszych. Warto jednak zauważyć,

że na stanowisku Górki zaobserwowano niewielki wzrost grubości wojłoku o 0,5 cm w stosunku do poprzedniego cyklu oraz o około 1 cm w porównaniu z pierwszym cyklem. Akumulacja martwej materii organicznej jest rezultatem zaniechania użytkowania muraw i postępujących procesów sukcesyjnych.

POZOSTAŁE WSKAŹNIKI

Rozkład ocen pozostałych wskaźników pomocniczych wpływających na ocenę parametru siedlisko na badanych stanowiskach był dość zróżnicowany (Ryc. 4). Poniżej krótko scharakteryzowano poszczególne wskaźniki pomocnicze odnosząc się także do wyników z wcześniejszych cykli w celu wykazania zmian.

Powierzchnia potencjalnego siedliska: W 2025 roku na obu badanych stanowiskach wskaźnik powierzchni siedliska potencjalnego uzyskał ocenę właściwą (FV). Na stanowisku Górki powierzchnia ta pozostała bez zmian i wynosiła 5 arów (w 2021 i 2016 roku wartość wynosiła 4-5 arów). Z kolei na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice odnotowano wzrost do 4 arów (z 2,5 ara w 2021 i 2016 roku). Wzrost ten należy jednak uznać za prawdopodobnie pozorny, wynikający z większej dokładności obecnego pomiaru. Biorąc pod uwagę widoczne oznaki postępującej sukcesji, takie jak ekspansja krzewów i podrostu drzew, należy założyć, że rzeczywista powierzchnia siedliska potencjalnego na tym stanowisku zmniejsza się systematycznie.

Powierzchnia zajętego siedliska: W bieżącym cyklu monitoringu (badania w 2025 r.) na obu stanowiskach wskaźnik powierzchni siedliska zajętego uzyskał ocenę właściwą (FV). Na stanowisku Górki powierzchnia siedliska zajętego wyniosła 179 m². W poprzednim cyklu (2020-2021) wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie 95 m². Trudno jednoznacznie ocenić, czy nastąpił realny wzrost powierzchni. Możliwe, że przy poprzednim pomiarze nie uwzględniono całego arealu populacji, czyli wielokąta wypukłego obejmującego wszystkie miejsca występowania poszczególnych osobników, a jedynie zsumowano powierzchnię zajmowaną przez poszczególne skupienia. Na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice powierzchnia siedliska zajętego wyniosła 125 m², co jest wartością bardzo zbliżoną do odnotowanej w poprzednim cyklu (122 m²).

Analiza danych ze wszystkich dotychczasowych cykli monitoringu wskazuje na kilkukrotny wzrost powierzchni siedliska zajętego na obu stanowiskach. Na stanowisku Górki powierzchnia ta wzrosła z 30 m² w 2008 roku do 179 m² w 2025 roku, natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice z 8 m² w 2006 roku do 125 m² w 2025 roku. Wzrost powierzchni siedliska zajętego jest skorelowany z przyrostem liczebności populacji, który nastąpił po pierwszym cyklu monitoringu.

Fragmentacja siedliska: W bieżącym cyklu (2023-2025) na stanowisku Górki wskaźnik uzyskał ocenę właściwą (FV), natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice ocenę

niezadowalającą (U1). Na stanowisku Górki fragmentację określono jako małą. Płaty siedliska odpowiedniego dla gatunku nie były podzielone przez roślinność innego typu lub były rozdzielone tylko w niewielkim stopniu. Natomiast na stanowisku w Skorocicach fragmentację oceniono jako średnią, ponieważ płaty siedliska odpowiedniego dla gatunku były dość znacznie pofragmentowane przez zwarte płaty krzewów i niewysokich drzew.

W porównaniu z wynikami z dwóch ostatnich cykli monitoringu (2020-2021 oraz 2015-2018) nie odnotowano żadnych zmian. Natomiast w dwóch pierwszych cyklach (2006-2008 oraz 2013-2014) na obu stanowiskach wskaźnik uzyskał inne oceny. Na stanowisku w Górkach była to ocena niezadowalająca (U1), a na stanowisku w Skorocicach – ocena właściwa (FV).

Stopień zarośnięcia siedliska: W 2025 r. na stanowisku Górki wskaźnik uzyskał ocenę niezadowalającą (U1), natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice ocenę złą (U2). Na stanowisku Górki pokrycie przez drzewa i krzewy wyniosło 25%. W warstwie krzewów odnotowano takie gatunki, jak: topola osika *Populus tremula* (10%), jeżyna popielica *Rubus caesius*, (5%), szakłak pospolity *Rhamnus cathartica* (3%), czeremcha pospolita *Padus avium* (2%), jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* (2%), trzmielina pospolita *Euonymus europea* (2%), dereń świdwa *Cornus sanguinea* (<1%), wierzba iwa *Salix caprea* (<1%), brzoza brodawkowata *Betula pendula* (<1%), sosna zwyczajna *Pinus sylvestris* (<1%) oraz wierzba krucha *Salix fragilis* (<1%). W runi dość liczne występowały siewki i nalot topoli osiki, poza tym miejscami także szakłaka pospolitego, jesionu wyniosłego i trzmieliny pospolitej. Wysokość warstwy krzewów nie przekraczała 1 m. Z kolei na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice stopień zarośnięcia wyniósł aż 50%. W warstwie krzewów stwierdzono takie gatunki, jak: śliwa domowa *Prunus domestica* (15%), śliwa tarnina *Prunus spinosa* (15%), jeżyna popielica *Rubus caesius* (15%), leszczyna pospolita *Corylus avellana* (2%), orzech włoski *Juglans regia* (2%), róża *Rosa* sp. (1%) oraz klon zwyczajny *Acer platanoides* (<1%). W runi odnotowano dość liczne siewki i nalot, zwłaszcza śliwy tarniny, jeżyny popielicy, miejscami także orzecha włoskiego.

W 2025 r. na stanowisku Górki po raz pierwszy wystawiono ocenę niezadowalającą (U1), podczas gdy we wcześniejszych cyklach zawsze uzyskiwano ocenę właściwą (FV). Z kolei na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice od 2016 roku utrzymuje się ocena zła (U2). Szczegółowa analiza danych ze wszystkich dotychczasowych cykli monitoringu wskazuje na postępujący wzrost udziału drzew i krzewów na tym stanowisku od 2013 roku. Pokrycie siedliska przez drzewa wzrosło z 10% w 2013 roku, przez 30% w 2016 i 45% w 2021, aż do 50% w 2025.

Wzrost stopnia zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą na obu stanowiskach jest wyraźnym przejawem zachodzących tam procesów sukcesyjnych.

Miejsca do kiełkowania: Na stanowisku Górki wskaźnik uzyskał ocenę niezadowalającą (U1), natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice ocenę złą (U2). Na stanowisku Górki dostępność odpowiedniego miejsca do kiełkowania oceniono na około 3% powierzchni siedliska, natomiast na stanowisku w Skorocicach tylko na 1%.

Na stanowisku Górki ocena i wartość wskaźnika nie zmieniły się od 2016 roku (wcześniej, w 2013 roku, oszacowano ją na 1-2%, a w pierwszym cyklu na 3-5%). Znacząca zmiana oceny zaszła natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice, gdzie w dwóch poprzednich cyklach powierzchnię odpowiednią do kiełkowania szacowano na 10%, co skutkowało oceną właściwą (FV). Warto jednak zaznaczyć, że uwzględniono wtedy również powierzchnię pod krzewami. Obecnie uznaje się, że odkryta gleba w zaroślach jest nieodpowiednia do kiełkowania i dalszego wzrostu gatunku ze względu na silne zacienienie.

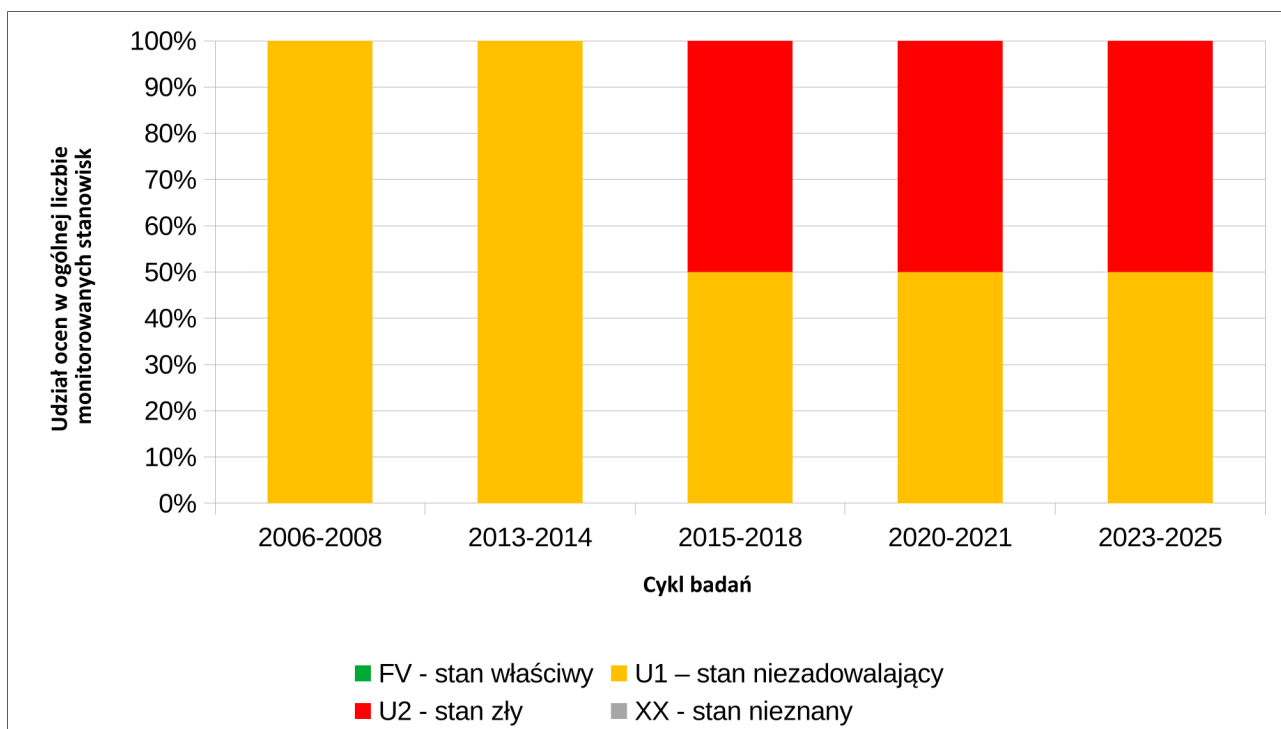
Negatywne wpływy z otoczenia: W bieżącym cyklu (2023-2025) na żadnym ze stanowisk nie zaobserwowano negatywnych wpływów z otoczenia, co poskutkowało oceną właściwą (FV). W poprzednim cyklu na stanowisku Górki raportowano negatywny wpływ ze strony osób przebywających na pobliskich stawach (wydeptywanie, zaśmiecanie). Obecnie nie stwierdzono takich oddziaływań, mimo że ruch turystyczny w pobliżu stanowiska jest duży (liczni wędkarze i inne osoby odpoczywające nad wodą). Z kolei na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice w 2021 roku wskaźnik otrzymał ocenę U1 z uwagi na ryzyko przypadkowego zniszczenia kęp sierpika podczas prowadzenia koszenia na pobliskim użytku zielonym. Ryzyko to jest jednak znikome, ponieważ populacja rośnie poza obszarem, na którym prowadzone jest koszenie.

OCENA PARAMETRU SIEDLIKO

Oceny poszczególnych wskaźników posłużyły do określenia stanu siedliska. Na stanowisku Górki stan siedliska oceniono jako niezadowalający (U1) z powodu podwyższonego udziału ekspansywnych bylin (głównie trzcinnika piaskowego), nadmiernej wysokości runi, znacznego nagromadzenia wojłoku oraz dużego stopnia zarośnięcia siedliska przez drzewa i krzewy (m.in. podrost i nalot osiki). Z kolei na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice stan siedliska uznano za zły (U2). Powodem jest silne zarośnięcie murawy przez ekspansywne byliny (głównie kłosownicę pierzastą) oraz drzewa i krzewy (między innymi śliwy), a także bardzo niską dostępność miejsca do kiełkowania.

Niewłaściwy stan siedliska na obu stanowiskach jest przede wszystkim rezultatem zaniechania użytkowania muraw, co przyspiesza zachodzenie procesów sukcesji ekologicznej.

Na podstawie wyników monitoringu wykonanego w 2025 roku na 2 stanowiskach sierpika różnolistnego stan siedliska w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako niezadowalający (U1). Ocena ta jest taka sama jak ocena uzyskana w poprzednim cyklu monitoringowym, kiedy rozkład ocen na stanowiskach był identyczny. Warto przy tym zauważyć, że taki sam rozkład ocen odnotowano również w cyklu 2015-2018. Wówczas jednak ocenę w regionie biogeograficznym obniżono do złej (U2), prawdopodobnie ze względu na pogorszenie się wyników w stosunku do wcześniejszych cykli (2006-2008 i 2013-2014) (Ryc. 5).

Ryc. 5: Rozkład ocen stanu siedliska na stanowiskach monitoringowych sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON) badanych w kolejnych cyklach.

3) Stan i zmiany w czasie parametru perspektywy ochrony w regionie biogeograficznym CON

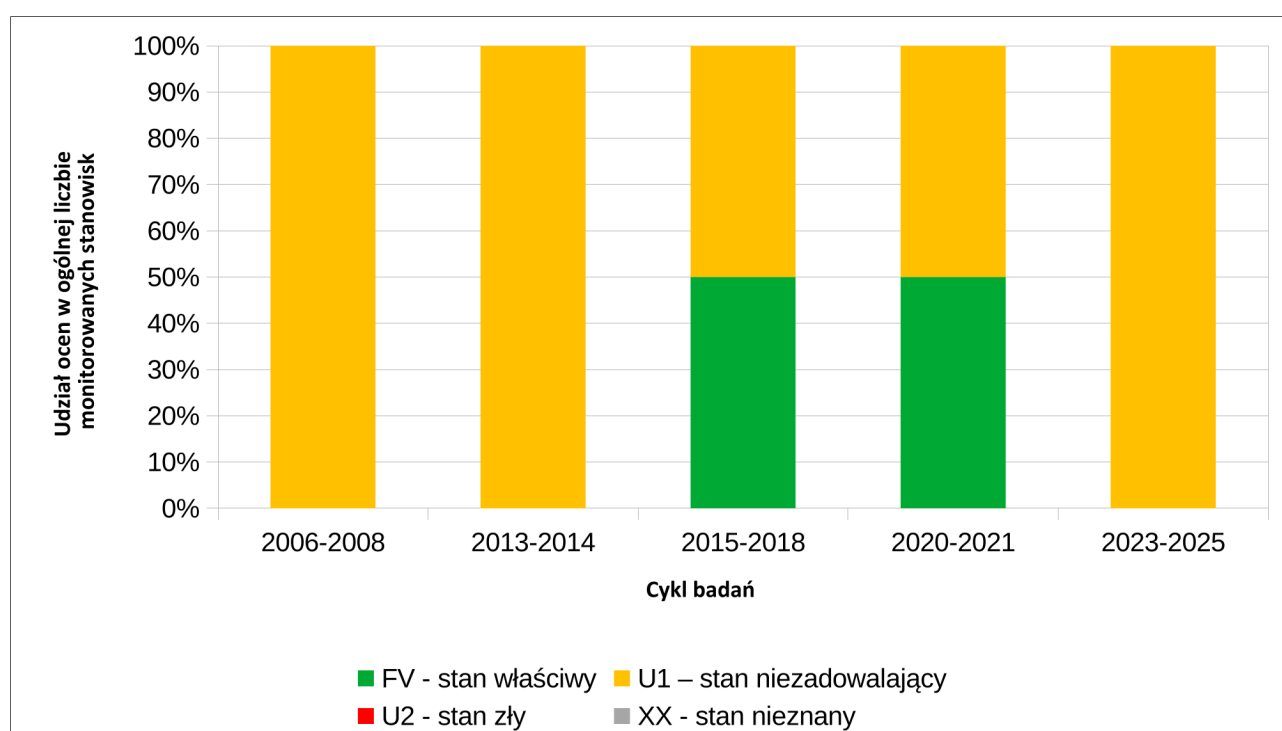
Ocena tego parametru ma charakter ekspercki i opiera się na analizie dwóch poprzednich parametrów: stanu populacji oraz stanu siedliska. Uwzględnia się również stwierdzone oddziaływania i prognozowane zagrożenia.

W 2025 roku perspektywy ochrony sierpika różnolistnego na obu badanych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako niezadowalające (U1).

Mimo że populacje w Skorocicach i Górkach są liczne i stabilne, ich przyszłość w perspektywie 10-12 lat nie jest pewna. Głównym powodem jest postępująca sukcesja ekologiczna.

Należy podkreślić, że na żadnym ze stanowisk nie odnotowano prowadzenia działań ochronnych, co negatywnie wpływa na perspektywy ochrony tego gatunku.

Na podstawie dotychczasowych prac monitoringowych można stwierdzić, że w 2025 r. perspektywy ochrony gatunku oceniono podobnie jak w dwóch pierwszych cyklach (2006-2008 i 2013-2014), a gorzej niż w cyklach 2015-2018 i 2020-2021 (Ryc. 6).

Ryc. 6: Rozkład ocen stanu perspektyw ochrony na stanowiskach monitoringowych sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON) badanych w kolejnych cyklach.

Ocena stanowiska w Górkach uległa pogorszeniu w stosunku do dwóch poprzednich cykli. Jest to rezultat pogorszenia się stanu siedliska, spowodowanego wzrostem pokrycia przez drzewa i krzewy. Niemniej jednak stanowisko to nadal rokuje lepiej niż stanowisko w Skorocicach, głównie z powodu niższej presji konkurencyjnej ze strony ekspansywnych gatunków roślin zielnych oraz mniejszego pokrycia przez drzewa i krzewy.

W świetle wyników monitoringu przeprowadzonego w 2021 roku perspektywy ochrony gatunku w całym regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako niezadowalające (U1).

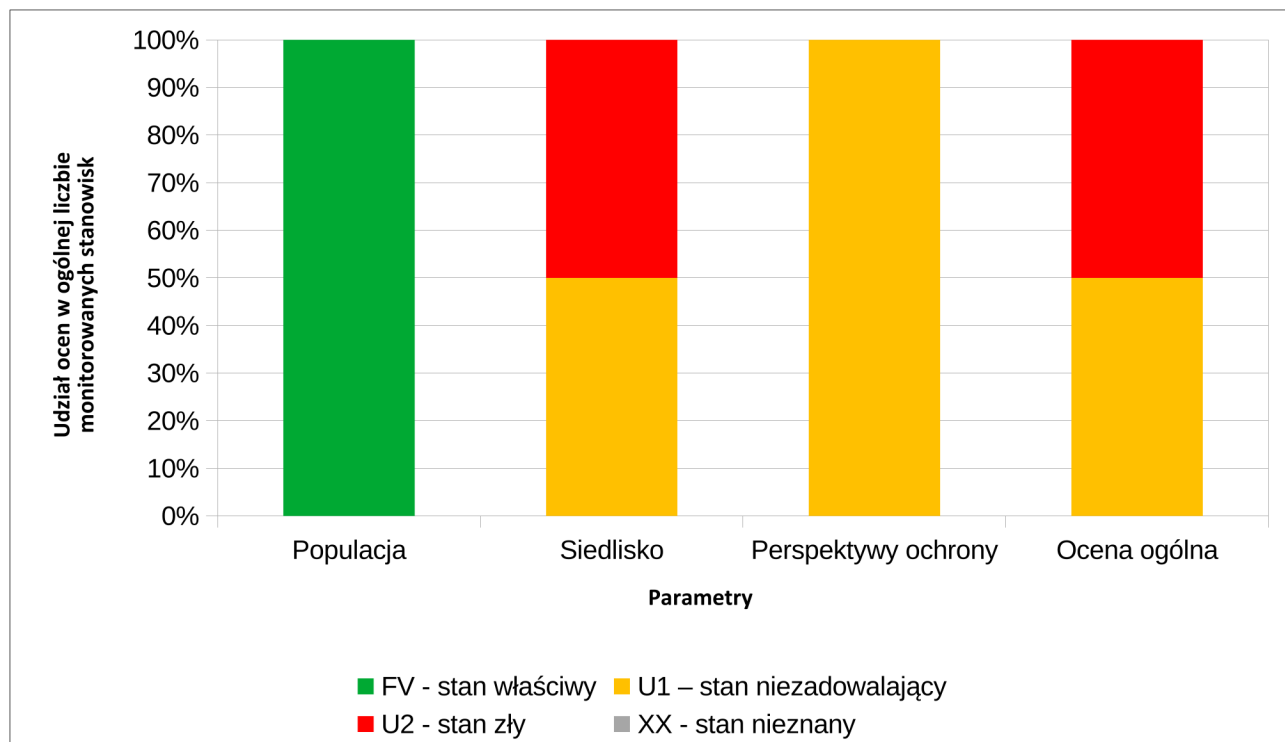
Tak samo perspektywy w regionie biogeograficznym oceniano we wszystkich poprzednich cyklach monitoringu.

4) Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie oraz znaczenie poszczególnych wskaźników i parametrów dla jego oceny w regionie biogeograficznym CON

Badania przeprowadzone w 2025 roku wykazały, że stan ochrony na stanowisku Górki jest niezadowalający (U1), natomiast na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice – zły (U2) (Tab. 3).

Tab. 3: Zestawienie ocen parametrów i stanu ochrony sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* wg stanowisk monitorowanych w regionie biogeograficznym region (CON) w roku 2025.

Lp.	Nazwa stanowiska	Ocena stanu populacji				Ocena stanu siedliska				Ocena perspektyw ochrony				Ocena ogólna (= Stan ochrony)			
		FV	U1	U2	XX	FV	U1	U2	XX	FV	U1	U2	XX	FV	U1	U2	XX
	Górki	FV					U1				U1				U1		
	Rezerwat przyrody Skorocice	FV						U2			U1					U2	
	Razem:	2	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	0	0	1	1	0

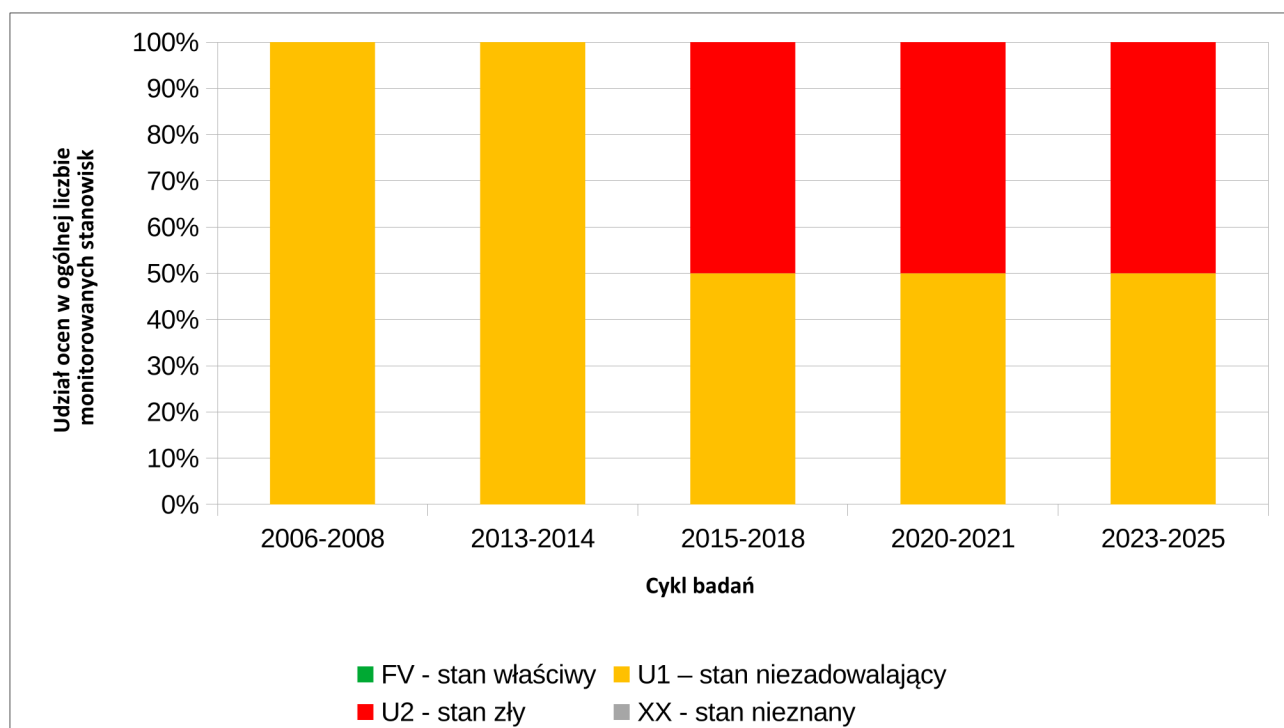

Ryc. 7: Rozkład ocen parametrów i oceny ogólnej dokonanych na stanowiskach monitoringowych sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON) w roku 2025.

Głównym powodem negatywnej oceny stanu ochrony w Skorocicach był parametr siedlisko, który jako jedyny uzyskał ocenę U2. Z kolei na stanowisku Górki niezadowalający stan ochrony

determinowały dwa parametry: stan siedliska oraz perspektywy ochrony. Ponadto należy podkreślić, że stan populacji na obu stanowiskach w 2025 roku oceniono jako właściwy (FV) Ryc. 7).

Głównym czynnikiem obniżającym ocenę stanu ochrony na obu stanowiskach jest pogarszający się stan siedliska, będący rezultatem zaniechania użytkowania muraw, co przyspiesza procesy sukcesyjne. Procesy te szczególnie intensywnie zachodzą na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice, gdzie siedlisko jest obecnie silnie zarośnięte ekspansywnymi bylinami oraz drzewami i krzewami.

Ryc. 8: Rozkład ocen stanu ochrony sierpika różnolistnego *Kłasea lycopifolia* na stanowiskach monitoringowych w regionie biogeograficznym kontynentalnym (CON) w kolejnych cyklach badań.

Monitoring przeprowadzony w 2025 roku na dwóch stanowiskach sierpika różnolistnego wykazał ogólnie niezadowalający (U1) stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Taką samą ocenę stanu ochrony w regionie odnotowano w poprzednim cyklu (2020-2021). Wówczas rozkład ocen na poszczególnych stanowiskach był taki sam jak obecnie (Ryc. 8). Natomiast w cyklu 2015-2018, pomimo identycznego rozkładu ocen jak w cyklu 2020-2021 i 2023-2025, stan ochrony w regionie biogeograficznym oceniono jako zły (U2). Prawdopodobnie przyczyną obniżenia oceny w tamtym okresie było odnotowane pogorszenie się stanu ochrony

na stanowisku w Skorocicach w porównaniu z dwoma pierwszymi cyklami monitoringu (2006-2008 i 2013-2014). W 2021 r. z uwagi na stabilną populację na tym stanowisku powrócono do oceny niezadowolającej (U1) dla regionu biogeograficznego.

2 Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach monitoringowych w regionie biogeograficznym CON

1) Stwierdzone oddziaływania w regionie biogeograficznym CON

Na obu badanych stanowiskach stwierdzono występowanie oddziaływań na gatunek i jego siedlisko.

Na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice odnotowano oddziaływania o charakterze neutralnym i negatywnym. Do oddziaływań neutralnych zaliczono „A03.02 Nieintensywne koszenie”. W sąsiedztwie stanowiska znajduje się użytek zielony, który jest regularnie wykaszany, jednak wpływ tego działania na sierpika ocenia się jako neutralny. Oddziaływania negatywne na tym stanowisku obejmują: „K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja”, „I01 Nierodzące gatunki inwazyjne” oraz „I02 Problematiczne gatunki rodzime”. Na stanowisku zachodzą intensywne procesy sukcesyjne, co przejawia się ekspansją konkurencyjnych bylin oraz drzew i krzewów. Negatywny wpływ ze strony gatunków obcych odnosi się do obecności orzecha włoskiego na stanowisku. Został on tam prawdopodobnie posadzony kilkanaście lat temu, a obecnie samoczynnie się rozprzestrzenia (zaobserwowano niewielkie drzewka i siewki). Jego bliskość może mieć negatywny wpływ na sierpika ze względu na wydzielanie juglonu – substancji toksycznej, która hamuje wzrost i rozwój innych roślin. Poza gatunkami obcymi negatywny wpływ wywierają również gatunki rodzime. Na stanowisku odnotowano podwyższony udział gatunków o wysokiej sile konkurencyjnej, takich jak kłosownica pierzasta i perz siny, które mogą wypierać sierpika.

Na stanowisku w Górkach stwierdzono natomiast występowanie jednego oddziaływania o charakterze negatywnym – „K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)”. W obrębie murawy zachodzą niekorzystne procesy sukcesyjne, które przejawiają się ekspansją drzew (zwłaszcza osiki), krzewów oraz, w mniejszym stopniu, wysokich bylin.

W poprzednim cyklu (2020-2021) na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice raportowano oddziaływania związane z zachodzeniem procesów sukcesyjnych (również o wysokiej intensywności) oraz z występowaniem orzecha włoskiego. Te oddziaływania były również odnotowywane w latach 2016 i 2013. Nie wyszczególniono natomiast wpływu problematycznych gatunków rodzimych, mimo że udział gatunków ekspansyjnych był wysoki. W przeszłości na tym stanowisku odnotowywano również oddziaływania związane z obecnością dróg i ścieżek (2013 r.). Natomiast na stanowisku w Górkach w poprzednim cyklu (2020-2021) odnotowano oddziaływania

związane z pozostawianiem śmieci i odpadów oraz z obecnością dróg i ścieżek. Obecnie oddziaływania te nie zostały potwierdzone. Wówczas nie wyszczególniono natomiast oddziaływań związanych z zachodzeniem procesów sukcesyjnych. Warto zaznaczyć, że w pierwszym cyklu (2008) raportowano pozytywne oddziaływanie w postaci wypasu krów w okolicy stanowiska, jednak w kolejnym cyklu (2013-2014) raportowano już zaniechanie wypasu.

2) Przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym CON

W bieżącym cyklu na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice odnotowano dwa potencjalne zagrożenia, a na stanowisku Górki – jedno. W Skorocicach zagrożenia te to: „K02.02 Nagromadzenie materii organicznej” oraz „K04.01 Konkurencja”. Są one silnie powiązane z oddziaływaniami aktualnie występującymi na stanowisku, takimi jak procesy sukcesyjne oraz obecność problematycznych gatunków rodzimych i obcych inwazyjnych. Występowanie tych rzeczywistych oddziaływań wiąże się z potencjalnym dalszym gromadzeniem się martwej materii organicznej oraz wypieraniem sierpika przez rozrastające się na stanowisku gatunki ekspansywne i inwazyjne.

Na stanowisku Górki odnotowano natomiast tylko jedno potencjalne zagrożenie, odnoszące się do dalszego gromadzenia się martwej materii organicznej („K02.02 Nagromadzenie materii organicznej”). Zagrożenie to jest ściśle powiązane z procesami sukcesyjnymi, które obecnie zachodzą na tym stanowisku.

Zagrożenia związane z konkurencją i nagromadzeniem się martwej materii organicznej były odnotowywane na obu stanowiskach także we wcześniejszych cyklach.

W bieżącym cyklu, w przeciwieństwie do lat ubiegłych, nie uwzględniono procesów sukcesyjnych w kategorii zagrożeń. Zmiana ta podyktowana jest faktem, że zjawisko to uznano za oddziaływanie aktualne, a nie potencjalne zagrożenie.

3 Gatunki obce, inwazyjne w regionie biogeograficznym CON

W bieżącym cyklu (2023-2025) występowanie obcych gatunków inwazyjnych stwierdzono wyłącznie na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice. Zaobserwowano tam inwazyjnego orzecha włoskiego *Juglans regia*, którego obecność raportuje się od 2016 roku, chociaż jego posadzenie miało miejsce prawdopodobnie kilka, a może nawet kilkanaście, lat wcześniej. Obecnie gatunek ten spontanicznie się rozprzestrzenia, o czym świadczy występowanie na stanowisku młodych drzew i siewek.

Oprócz inwazyjnego orzecha włoskiego w Skorocicach stwierdzono również dwa nieinwazyjne gatunki obce: sałatę kompasową *Lactuca seriola* i śliwę domową *Prunus domestica*. Sałata

kompasowa nie stanowi zagrożenia dla populacji sierpika, natomiast śliwa domowa, wchodząc w skład zarośli zarastających murawę, wywiera negatywny wpływ na monitorowany gatunek. Ponadto w pobliżu stanowiska odnotowano występowanie inwazyjnej robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia*, która w przyszłości może opanować siedlisko sierpika.

Na stanowisku Górki zarówno w bieżącym, jak i w poprzednich cyklach, nie odnotowano występowania obcych gatunków inwazyjnych.

4 Stosowane na badanych stanowiskach i zalecane działania ochronne dla gatunku w regionie biogeograficznym CON

W bieżącym cyklu na żadnym ze stanowisk nie odnotowano wykonywania działań ochronnych. Brak takich działań stwierdzono również w poprzednim cyklu (2020-2021). Wcześniej jednak na stanowisku Górki prowadzono zabiegi ochronne. Monitoring z lat 2015-2018 wykazał, że usunięto tam część drzew i krzewów. Działania te zostały zrealizowane przez Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w ramach projektu LIFE13 NAT/PL/000038 „Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych na Pomidziu”.

Ochrona gatunku oraz jego siedliska na obu stanowiskach wymaga szybkiego wdrożenia działań z zakresu ochrony czynnej. W pierwszej kolejności zaleca się ograniczenie pokrycia drzew i krzewów do poziomu 10-20%. Nie zaleca się całkowitej eliminacji drzew i krzewów na stanowiskach, ponieważ gatunek dość licznie porasta skraje zarośli, co może świadczyć, że preferuje on nieznaczne ocienienie. Jedynym wyjątkiem jest tu orzech włoski na stanowisku w Skorocicach, którego osobniki powinny zostać całkowicie usunięte. Na obu stanowiskach należałoby przywrócić kontrolowany wypas muraw. Można również wdrożyć koszenie, ale powinno ono zostać połączone z późniejszym przepasaniem stanowisk. Wszystkie prace należy wcześniej skonsultować i przeprowadzić w porozumieniu z właścicielami działek, na których położone są stanowiska. Ważny jest stały monitoring efektów tych działań i ich modyfikacja w razie potrzeby.

III. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W 2025 roku wykonano monitoring na dwóch stanowiskach sierpika różnolistnego: Rezerwat przyrody Skorocice i Górki. Ponieważ są to jedyne znane stanowiska gatunku w Polsce, wyniki należy uznać za w pełni reprezentatywne pod względem lokalizacji i rozmieszczenia stanowisk.

Monitoring sierpika różnolistnego wykazał, że stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym jest niezadowalający (U1). Na stanowisku w Górkach został on oceniony jako niezadowalający (U1), natomiast na stanowisku w Skorocicach jako zły (U2). Głównym czynnikiem obniżającym ocenę stanu ochrony na obu stanowiskach jest pogarszający się stan siedliska, będący konsekwencją zaniechania użytkowania muraw, co przyspiesza procesy sukcesyjne. Procesy te szczególnie intensywnie zachodzą na stanowisku w Skorocicach, gdzie stan ochrony został oceniony jako zły (U2). W porównaniu z wynikami z poprzedniego cyklu (2020-2021) nie odnotowano zmian w ocenie w regionie biogeograficznym, ani na poszczególnych stanowiskach.

Stan populacji w regionie biogeograficznym kontynentalnym w bieżącym cyklu oceniono jako właściwy (FV). Liczebność populacji na stanowiskach była zadowalająca, odnotowano również wzrost liczby osobników w stosunku do poprzedniego cyklu. Obserwowane osobniki były w dobrej kondycji, bez śladów chorób, pasożytów czy uszkodzeń. Niemniej jednak na stanowisku Górki odnotowano niezadowalający udział osobników kwitnących, co nie miało jednak wpływu na ocenę parametru. W porównaniu z wynikami z poprzedniego cyklu (2020-2021) nastąpiła poprawa oceny na obu stanowiskach (na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice z U2 na FV, a na stanowisku Górki z U1 na FV). W bieżącym cyklu, w porównaniu z ostatnimi badaniami, zaobserwowano wzrost liczebności populacji oraz większy udział osobników generatywnych.

Stan siedliska w regionie biogeograficznym kontynentalnym, tak samo jak w poprzednim cyklu monitoringowym, oceniono jako niezadowalający (U1). Na stanowisku Górki stan siedliska oceniono jako niezadowalający (U1) z powodu podwyższonego udziału ekspansywnych bylin (głównie trzcinnika piaskowego), nadmiernej wysokości runi, znacznego nagromadzenia wojułku oraz dużego stopnia zarośnięcia siedliska przez drzewa i krzewy (m.in. podrost i nalot osiki). Z kolei na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice stan siedliska uznano za zły (U2) ze względu na silne zarośnięcie murawy przez ekspansywne byliny (głównie kłosownicę pierzastą) oraz drzewa i krzewy (między innymi śliwy), a także bardzo niską dostępność miejsc do kiełkowania.

Perspektywy ochrony w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako niezadowalające (U1). Identyčzną ocenę wystawiono we wszystkich poprzednich cyklach

monitoringu. Pomimo że populacje w Skorocicach i Górkach są liczne i stabilne, ich przyszłość w perspektywie 10-12 lat jest niepewna. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest postępująca sukcesja ekologiczna. Należy podkreślić, że na żadnym ze stanowisk nie odnotowano prowadzenia działań ochronnych, co negatywnie wpływa na perspektywy ochrony monitorowanego gatunku.

W bieżącym cyklu odnotowano na stanowiskach przede wszystkim występowanie oddziaływań o charakterze negatywnym. Na obu stanowiskach stwierdzono zachodzenie procesów sukcesyjnych, które prowadzą do pogorszenia warunków siedliskowych i kurczenia się miejsca odpowiedniego do rozwoju sierpika. Poza tym na stanowisku w Skorocicach odnotowano wysoki udział ekspansywnych gatunków rodzimych, konkurujących z sierpikiem o przestrzeń i zasoby środowiska. Stwierdzono tam także występowanie inwazyjnego orzecha włoskiego, posiadającego allelopacyjne właściwości, który może mieć negatywny wpływ na sierpika.

Wnioski:

- Populacje na badanych stanowiskach są stabilne. Liczebność populacji w Górkach, po początkowym wzroście odnotowanym po 2008 roku, utrzymuje się na stałym poziomie od 2013 roku. Z kolei liczebność populacji w Skorocicach waha się w niewielkich granicach.
- Niewłaściwy stan siedliska na obu stanowiskach wynika przede wszystkim z zaniechania użytkowania muraw, co przyspiesza zachodzenie procesów sukcesji ekologicznej.
- Na obu stanowiskach obserwuje się zachodzenie niekorzystnych procesów sukcesyjnych, prowadzących do zarastania muraw oraz wzrostu stopnia ocienienia. W związku z tym niezbędne jest wdrożenie działań ochronnych obejmujących usuwanie drzew i krzewów oraz przywrócenie wypasu. Szczególnie pilne wydaje się podjęcie tych działań na stanowisku Rezerwat przyrody Skorocice, które charakteryzuje się wysokim stopniem zarośnięcia przez drzewa, krzewy oraz ekspansywne byliny.
- Należy prowadzić monitoring skuteczności wszystkich wdrożonych działań ochronnych na stanowiskach i dokonać ich modyfikacji w razie potrzeby.
- Działania mające na celu ochronę sierpika różnolistnego będą miały również pozytywny wpływ na szereg innych, cennych gatunków roślin występujących na murawach, w tym na: miłkę wiosenną *Adonis vernalis*, len włochaty *Linum hirsutum*, ostnicę Jana *Stipa joannis* oraz ostnicę włosowatą *Stipa capillata*. Przyczynią się także do poprawy stanu

siedliska przyrodniczego o znaczeniu priorytetowym dla Unii Europejskiej jakim są
murawy kserotermiczne (kod 6210).

IV. LITERATURA

1. Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczęśniak E., Ziarnik K. 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 44 ss.
2. Matuszkiewicz W. 2011. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
3. Mirek Z., Perzanowska J. 2014. *Serratula lycopifolia* (Vill.) A. Kern. Sierpik różnolistny W: Kaźmierczakowa R., Zarzycki K., Mirek Z. (red.). Polska Czerwona Księga Roślin. Wyd. III. Zmienione. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, s. 544-546.
4. Mirek Z., Piątek G. 2022. Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* w Polsce w roku 2021. Monitoring gatunków roślin ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa, 12 ss.
5. Perzanowska J. 2010. Sierpik różnolistny *Serratula lycopifolia*. W: Perzanowska J. (red.). 2010. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część I, s. 207–217. GIOŚ, Warszawa.
6. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. 1988. Rośliny polskie. PWN, Warszawa, s. 1019.
7. Wyniki monitoringu dla sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia*. 2008. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000.
8. Wyniki monitoringu dla sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia*. 2013-2014. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000.
9. Wyniki monitoringu sierpika różnolistnego *Serratula lycopifolia*. 2016. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000.

Sposób cytowania: Marcin Bielecki, Wojciech Romańczyk, Grzegorz Piątek. 2025. Sprawozdanie z monitoringu sierpika różnolistnego *Klasea lycopifolia* w Polsce w roku 2025. Monitoring

gatunków roślin z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 –
2023-2025 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa, 28 ss.

Autorzy sprawozdania: Marcin Bielecki, Wojciech Romańczyk, Grzegorz Piątek